

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ **È È** **κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ**
(Προσφυγές υπ' αριθ. 63000/00 και 74291/01 και 74292/01)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

18 Δεκεμβρίου 2003

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως
προϋποθέσεις.*

Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ, 18/12/03

[υπογραφή]

/ S. NIELSEN /

Αναπληρωτής Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση ΈΈ κατά της Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτηθέν από τμήμα απαρτιζόμενο από τους δικαστές:

P. LORENZEN, *Πρόεδρο,*

K. Λ. POZAKH,

G. BONELLO,

F. TULKENS,

N. VAJIĆ,

E. LEVITS,

S. BOTOUCCHAROVA,

και από τον S. NIELSEN, *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τμήματος.*

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 27 Νοεμβρίου 2003.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει των (υπ' αριθ. 63000/00, 74291/01 και 74292/01) προσφυγών, τις οποίες κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος ΈΈ («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 29 Ιουλίου 2000 και 5 Αυγούστου 2000, δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον Δικηγόρο Αθηνών Η. Μυλωνά. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τον εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο του πληρεξουσίου της, Μ. Απέσσο, Σύμβουλο του Νομικού

Συμβουλίου του Κράτους, και από τη Β. Πελέκου, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται, ειδικότερα, ότι υπήρξε παραβίαση του δικαιώματός του σε δίκαια δίκη επειδή καταδικάσθηκε ερήμην, ενώ δεν είχε τη δυνατότητα να εκθέσει τις απόψεις του σε κάποιο στάδιο της διαδικασίας. Επίσης, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτησή του αναιρέσεως ως απαράδεκτη, επειδή βασίσθηκε σε λόγο σχετικώς προς τον οποίο δεν είχε την ευκαιρία να υπερασπίσει τον εαυτό του.

4. Των προσφυγών επελήφθη το πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του Κανονισμού). Στο πλαίσιο αυτού, το τμήμα στο οποίο ανετέθη η εξέταση της υποθέσεως (άρθρο 27 § 1 της Συμβάσεως) συγκροτήθηκε συμφώνως προς το άρθρο 26 § 1 του Κανονισμού. Στις 8 Νοεμβρίου 2001, το Δικαστήριο απεφάσισε να συνεκδικάσει τις προσφυγές.

5. Με την από 26 Σεπτεμβρίου 2002 απόφαση, το Δικαστήριο έκανε τις προσφυγές δεκτές.

6. Τόσο ο προσφεύγων όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν εγγράφως παρατηρήσεις επί της ουσίας της υποθέσεως (άρθρο 59 § 1 του Κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

7. Στις 20 Ιουλίου 1990, 7 Ιουνίου 1991 και 25 Ιανουαρίου 1993, τρεις μηνύσεις κατετέθησαν σε βάρος του προσφεύγοντος για εξύβριση και απειλή. Ο Εισαγγελέας Εφετών Λαρίσης παρέπεμψε τον προσφεύγοντα ενώπιον του Εφετείου Λαρίσης,

προκειμένου δικαστεί σε πρώτο βαθμό.

8. Ο προσφεύγων δεν παρέστη κατά τη συζήτηση ενώπιον του Εφετείου Λαρίσης. Το εν λόγω δικαστήριο ανέγνωσε ιατρικό πιστοποιητικό, το οποίο κατέθεσε μάρτυς υπερασπίσεως, είχε χορηγηθεί την προηγούμενη ημέρα από το Νοσοκομείο Ν. Ιωνίας με το εξής περιεχόμενο:

«[Ο προσφεύγων] εισήχθη σήμερα, 16 Ιανουαρίου 1995, στη Β΄ Παθολογική Κλινική λόγω οξείας κρίσεως γαστρίτιδας. Το παρόν πιστοποιητικό χορηγείται τη αιτήσει του ενδιαφερομένου για δικαστική χρήση».

9. Ο μάρτυς δήλωσε ότι ο προσφεύγων του είχε τηλεφωνήσει για να του ανακοινώσει ότι ήταν ασθενής και να τον παρακαλέσει να καταθέσει το πιστοποιητικό αυτό και να ζητήσει την αναβολή της δίκης. Το Εφετείο αρνήθηκε να αναβάλει τη συζήτηση. Διαπίστωσε ότι ουδένα λόγο ανωτέρας βίας ήταν δυνατόν να επικαλεσθεί εγκύρως ο προσφεύγων, διότι από το πιστοποιητικό δεν προέκυπτε ότι ο κατηγορούμενος νοσηλευόταν ακόμα ή ότι η σοβαρότητα της κρίσεως τον κώλυε να παραστεί ενώπιον του δικαστηρίου. Το Εφετείο απέρριψε το αίτημά του ως αβάσιμο.

10. Στις 17 Ιανουαρίου 1995, το Εφετείο καταδίκασε τον προσφεύγοντα ερήμην σε φυλάκιση τριών μηνών στην πρώτη υπόθεση και σε φυλάκιση δύο μηνών σε κάθε μία από τις δύο άλλες υποθέσεις. Οι ποινές ήταν μετατρέψιμες σε χρηματική ποινή 1 500 δραχμών για κάθε ημέρα κρατήσεως (αποφάσεις 77/1995, 81/1995 και 83/1995).

11. Στις 23 Μαρτίου 1995, τρία αποσπάσματα αποφάσεων, αντιστοιχούντα στα διατακτικά των αποφάσεων, κοινοποιήθηκαν στην οικία του προσφεύγοντος και παρεδόθησαν στη σύζυγό του.

Ο προσφεύγων ζήτησε από τον Εισαγγελέα και έλαβε αναστολή της εκτελέσεως της ποινής έως τις 9 Σεπτεμβρίου 1999 (αποφάσεις 8/1999, 9/1999 και 12/1999).

12. Στις 14 Ιουλίου 1999, ο προσφεύγων κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως των τριών αποφάσεων. Την 1^η Οκτωβρίου 1999, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου πρότεινε να απορριφθούν οι αιτήσεις ως εκπροθέσμως κατατεθείσες. Διαπίστωνε ότι οι αποφάσεις είχαν κοινοποιηθεί στις 22 Μαρτίου 1995 και ότι οι αιτήσεις αναιρέσεως είχαν εισαχθεί μετά πάροδο τεσσάρων ετών και έξι μηνών. Περαιτέρω, ο προσφεύγων δεν ανέφερε κάποιον λόγο δυνάμενο να τον απαλλάξει από την υποχρέωση τηρήσεως των νομίμων προθεσμιών. Ο Εισαγγελέας εισήγαγε τις αιτήσεις ενώπιον του Συμβουλίου του Αρείου Πάγου προκειμένου να απορριφθούν. Κάλεσε τον προσφεύγοντα να παραστεί και να εκθέσει τα επιχειρήματά του.

13. Αμέσως μόλις ο προσφεύγων έλαβε γνώση της προτάσεως αυτής, εισήγαγε, στις 29 Οκτωβρίου 1999, τρία συμπληρωματικά υπομνήματα. Με τα υπομνήματα αυτά, ο προσφεύγων ανέπτυξε τα επιχειρήματά του εναντίον της προτάσεως του εισαγγελέως και προσέθετε δύο λόγους αναιρέσεως. Ειδικότερα, υπεστήριζε ότι οι αιτήσεις του δεν είχαν κατατεθεί εκπροθέσμως διότι είχε δικαστεί ερήμην και ουδέποτε είχε λάβει αντίγραφο των προσβαλλόμενων αποφάσεων. Τα αποσπάσματα τα οποία κοινοποιήθηκαν στη σύζυγό του δεν ηδύναντο να εκληφθούν ως νόμιμη κοινοποίηση και, επομένως, η προβλεπόμενη στο άρθρο 473 § 1 προθεσμία ουδέποτε είχε αρχίσει να ισχύει σε βάρος του.

14. Στις 16 Νοεμβρίου 1999, ο προσφεύγων και ο εισαγγελέας παρέστησαν ενώπιον του Συμβουλίου του Αρείου

Πάγου.

15. Την 1^η Φεβρουαρίου 2000, το Συμβούλιο του Αρείου Πάγου απέρριψε τις αιτήσεις αναιρέσεως ως απαράδεκτες, για τους ακόλουθους λόγους:

«Συμφώνως προς το άρθρο 508 § 1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως από εκείνον ο οποίος καταδικάσθηκε σε ποινή στερητική της ελευθερίας είναι δεκτή, όταν αυτός αποδείξει μέχρι της εξετάσεως της αιτήσεως και με πιστοποιητικό του διευθυντή φυλακών, ότι κρατούνταν όταν άσκησε την αναίρεση. Το πιστοποιητικό αυτό δεν απαιτείται σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως όταν η εκτέλεση της ποινής έχει ανασταλεί. Υπό την έννοια της διατάξεως αυτής, εάν η αναστολή εκπνέει πριν από την εξέταση της αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει ο ενδιαφερόμενος να προσκομίσει πιστοποιητικό, όπου να βεβαιώνεται ότι κρατήθηκε μετά από την εκπνοή της αναστολής, ή να αποδείξει ότι απαλλάσσεται της υποχρεώσεως αυτής. Άλλως, η αίτηση αναιρέσεως είναι απαράδεκτη (...).

Η εκτέλεση της προρρηθείσας αποφάσεως (υπ' αριθ. 77/1995) ανεστάλη δυνάμει της αποφάσεως 12/1999 του Εισαγγελέως Εφετών Λαρίσης, συμφώνως προς το άρθρο 556 § 4 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, για έξι μήνες, ήτοι έως 9 Σεπτεμβρίου 1999. Εντούτοις, [ο προσφεύγων], ο οποίος κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως στις 14 Ιουλίου 1999, δεν προσκόμισε, μέχρι της ημερομηνίας συζητήσεως της αιτήσεως αναιρέσεως (16 Νοεμβρίου 1999), πιστοποιητικό του διευθυντή φυλακών, ότι, μετά τη λήξη της αναστολής εκτελέσεως, ο προσφεύγων κρατήθηκε στις φυλακές προκειμένου να εκτίσει την ποινή του. Επίσης, δεν προκύπτει από τη δικογραφία ότι ο προσφεύγων έχει ήδη καταβάλει το ποσό στο οποίο

καταδικάσθηκε, ούτε ότι η αίτησή του αναιρέσεως είχε ανασταλτικό αποτέλεσμα δυνάμει του άρθρου 471 § 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (...)»

II. ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

16. Οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 461 § 2

«Κατ' εξαίρεση, η προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου μέσου της αναιρέσεως και η αίτηση για την αναίρεση δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της προσβληθείσας αποφάσεως. Εντούτοις, το δικαστήριο το οποίο εξέδωσε την απόφαση αυτή, εάν το ζητήσει ο εισαγγελέας και ο κατηγορούμενος, δύναται να αποφασίσει την αναστολή της εκτελέσεως της προσβληθείσας αποφάσεως (...)»

Άρθρο 476

«1. Όταν το ένδικο μέσο ασκήθηκε από πρόσωπο το οποίο δεν είχε το δικαίωμα ή εναντίον αποφάσεως για την οποία δεν προβλέπεται ή όταν ασκήθηκε εκπρόθεσμα ή χωρίς να τηρηθούν οι διατυπώσεις οι οποίες ορίζονται (...) ή σε κάθε άλλη περίπτωση που ο νόμος ρητώς προβλέπει ότι το ένδικο μέσο είναι απαράδεκτο, το δικαστικό συμβούλιο, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέως και αφού ακούσει τους διαδίκους, κηρύσσει απαράδεκτο το ένδικο μέσο και διατάσσει την εκτέλεση της αποφάσεως η οποία έχει προσβληθεί (...)»

2. Κατά της αποφάσεως η οποία απορρίπτει το ένδικο μέσο ως απαράδεκτο, επιτρέπεται αναίρεση.»

Η πρωτοβουλία κηρύξεως ενδίκου μέσου απαραδέκτου από το δικαστικό συμβούλιο (διαδικασία άνευ δημοσίας συνεδριάσεως) ανήκει αποκλειστικώς στον εισαγγελέα. Η πρόταση του εισαγγελέως δεν δεσμεύει το δικαστήριο, το οποίο δύναται να διαφωνήσει με τον εισαγγελέα ως προς το να κηρύξει την αναίρεση अपαράδεκτη, ή να την κηρύξει अपαράδεκτη για τον προτεινόμενο από τον εισαγγελέα λόγο. Το δικαστικό συμβούλιο δύναται να αποφανθεί μόνον επί του απαραδέκτου και δεν δύναται να κρίνει επί της ουσίας της υποθέσεως. Για τον λόγο αυτόν, εάν το δικαστικό συμβούλιο εκτιμήσει ότι η αναίρεση δεν είναι अपαράδεκτη, διατάσσει να εξετασθεί κατά την τακτική διαδικασία. Όποιος καταθέτει αίτηση αναίρέσεως, πρέπει να υποστηρίζει ότι δεν υφίσταται λόγος απαραδέκτου του άρθρου 508.

Με την απόφαση 987/1987, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι για να εκτιμήσει το παραδεκτό ενδίκου μέσου, πρέπει να τοποθετηθεί στη χρονική στιγμή κατά την οποία ασκήθηκε (*Ποινικά Χρονικά* ΛΖ 1987, σελ. 890).

Άρθρο 508 § 1

«Η αίτηση αναίρέσεως από εκείνον ο οποίος καταδικάσθηκε σε ποινή στερητική της ελευθερίας είναι τότε μόνον δεκτή, όταν αυτός αποδείξει ταυτόχρονα ή μεταγενέστερα, πάντως έως τη συζήτηση στο ακροατήριο, με πιστοποιητικό του διευθυντή φυλακών, ότι κρατούνταν όταν άσκησε την αναίρεση. Το πιστοποιητικό αυτό δεν απαιτείται αν από τα έγγραφα προκύπτει η κράτηση ή αν η εκτέλεση της ποινής έχει ανασταλεί ή αναβληθεί ή αν η ποινή έχει μετατραπεί σε χρηματική και έχει αποτιθεί (...). Εάν έως την ημέρα κατά την οποία συζητείται η αναίρεση δεν έχει διαταχθεί η εκτέλεση της ποινής, εκείνος ο οποίος καταδικάσθηκε

οφείλει να προσκομίσει πιστοποιητικό του αρμοδίου υπουργού, όπου να βεβαιώνεται για ποιο ανυπέρβλητο υπηρεσιακό κώλυμα δεν έγινε η εκτέλεση (...)»

Με την απόφαση 1465/1998 (*Ποινικά Χρονικά* 1999, σελ. 826), ο Άρειος Πάγος έκρινε «ότι σε περίπτωση καταδίκης ερήμην, πρέπει εκείνος ο οποίος καταδικάσθηκε να παραλάβει πλήρες αντίγραφο της αποφάσεως και όχι απλά αποσπάσματα, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι πρέπει ο τελευταίος να λάβει γνώση όλων όσων έλαβαν χώρα κατά τη συζήτηση» και ότι «η κοινοποίηση απλών αποσπασμάτων δεν είναι νόμιμη, και άρα η προθεσμία καταθέσεως εφέσεως δεν ισχύει, οι δε εφέσεις οι οποίες είχαν ασκηθεί, δεν ήταν εκπρόθεσμες».

Επίσης, με την πρόσφατη απόφαση 9/2002 (*Ποινική Δικαιοσύνη*, 2002, σελ. 1236) η Ολομέλεια του ποινικού τμήματος του Αρείου Πάγου έκρινε, αναφερόμενη στην οικεία νομολογία του Δικαστηρίου, ότι το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος, αν και δεόντως κλητευθείς, δεν παρίσταται ενώπιον του ποινικού εφετείου, δεν θα ηδύνατο – ακόμα και ελλείψει δικαιολογίας – να δικαιολογήσει αποστέρηση του δικαιώματος σε υπεράσπιση, το οποίο του αναγνωρίζει το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως. Αφ' ετέρου, συμφώνως προς την πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου, η υποχρέωση προηγούμενης κρατήσεως στις φυλακές ώστε η αίτηση αναιρέσεως καταδικαστικής αποφάσεως να κηρυχθεί παραδεκτή, δεν αντιβαίνει προς το δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήριο ούτε προς την αρχή της αναλογικότητας (μεταξύ άλλων, αποφάσεις 18/2002 και 13/2003, μη δημοσιευθείσες).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

17. Ο προσφεύγων παραπονείται, καταρχάς, για την απόρριψη της αιτήσεώς του αναιρέσεως, δυνάμει του άρθρου 508 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, επειδή δεν κρατήθηκε στις φυλακές. Παραπονείται, στη συνέχεια, ότι ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτησή του ως απαράδεκτη, βασιζόμενος σε λόγο σχετικώς προς τον οποίο δεν του εδόθη η ευκαιρία να υπερασπίσει τον εαυτό του. Επικαλείται το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει σχετικώς τα εξής:

«Παν πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δικαίως (...) υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως.»

A. Υποστηριχθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου θέσεις

1. Ο προσφεύγων

18. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι κατά τον χρόνο που εισήγαγε τις αιτήσεις αναιρέσεως, η εκτέλεση της ποινής του είχε ανασταλεί και άρα πληρούσε τις προϋποθέσεις οι οποίες απαιτούνται για να γίνουν δεκτές οι αιτήσεις του. Υπογραμμίζει, περαιτέρω, ότι οι οικείες διατάξεις του εσωτερικού δικαίου, οι οποίες προβλέπουν ότι δεν γίνεται δεκτή η αίτηση αναιρέσεως εάν ο ενδιαφερόμενος δεν κρατείται σε φυλακές, είναι παρόμοιες με τις διατάξεις του Γαλλικού και Βελγικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, των οποίων η εφαρμογή εκρίθη αντιβαίνουσα προς το

άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως από το Δικαστήριο στις αποφάσεις του *Omar κατά της Γαλλίας*, *Guérin κατά της Γαλλίας*, *Khalifaoui κατά της Γαλλίας*, *Van Pelt κατά της Γαλλίας* και *Goedhart κατά του Βελγίου*. Επίσης, ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι η απόρριψη της αιτήσεώς του αναιρέσεως καθίσταται έτι μάλλον απαράδεκτη εκ του γεγονότος ότι δεν ηδυνήθη να υπερασπίσει τον εαυτό του ενώπιον του Εφετείου Λαρίσης, το οποίο τον καταδίκασε ερήμην επειδή δεν παρέστη ενώπιόν του.

19. Περαιτέρω, ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι ο προαναφερόμενος λόγος τον οποίο εδέχθη ο Άρειος Πάγος, ουδεμία σχέση είχε με εκείνον τον οποίο πρότεινε ο εισαγγελέας. Αντιθέτως, το δικαστικό συμβούλιο ουδόλως ανεφέρθη στον λόγο απαραδέκτου τον οποίο πρότεινε ο τελευταίος και βασίσθηκε σε άλλον, προβαίνοντας σε διαφορετική εκτίμηση των περιστατικών, χωρίς να ενημερώσει τον προσφεύγοντα. Πράγματι, ο προσφεύγων παραπονείται ότι ουδεμιάς ενημερώσεως έτυχε και ότι ευρέθη σε αδυναμία να ετοιμάσει καταλλήλως την απολογία του. Ο προσφεύγων, αναφερόμενος στην απόφαση *Quadrilli κατά της Ιταλίας*, προσθέτει ότι το Συμβούλιο του Αρείου Πάγου δεν έλαβε υπόψη το υπόμνημά του, στο οποίο υπογράμμισε ότι είχε λάβει μόνον αποσπάσματα των επίμαχων αποφάσεων, και, επομένως, η προθεσμία καταθέσεως αιτήσεως αναιρέσεως ουδέποτε είχε αρχίσει να ισχύει. Υπό την έποψη αυτή, κατά τον προσφεύγοντα, η παρούσα υπόθεση ήθελε είναι παρόμοια με την υπόθεση *Pelissier και Sassi κατά της Γαλλίας*.

2. Η Κυβέρνηση

20. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι ο προσφεύγων όφειλε, μετά την εκπνοή της αναστολής της εκτελέσεως της ποινής του, και αφού οι αιτήσεις του προσφυγής δεν είχαν ακόμα εξετασθεί,

να καταβάλει τουλάχιστον το ποσό στο οποίο είχε καταδικασθεί. Εάν δεν επιθυμούσε ούτε να πληρώσει το ποσό αυτό, όφειλε να ζητήσει να παράγουν οι αιτήσεις του ανασταλτικό αποτέλεσμα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 471 § 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

21. Περαιτέρω, κατά την Κυβέρνηση, όταν κατηγορούμενος πληροφορείται ότι ο εισαγγελέας έχει προτείνει να απορριφθεί η αίτηση ως απαράδεκτη, οφείλει να εμφανισθεί ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου και να υποστηρίξει ότι δεν υφίσταται λόγος απαραδέκτου. Δεν πρέπει ο κατηγορούμενος να περιορίζεται στην αντίκρουση της προτάσεως του εισαγγελέως, αλλά να υποστηρίζει εν γένει το παραδεκτό της αιτήσεώς του διότι το δικαστικό συμβούλιο δεν δεσμεύεται από την πρόταση αυτή.

22. Ωστόσο, ο προσφεύγων, ο οποίος ασκεί το επάγγελμα του νομικού, γνώριζε τις προϋποθέσεις τις οποίες ορίζει ο νόμος προκειμένου η αίτηση αναιρέσεως να γίνει δεκτή. Εντούτοις, όπως επισημαίνει ο Άρειος Πάγος, ο προσφεύγων δεν ανεφέρθη στο άρθρο 508 § 1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και δεν κατέθεσε κάποιο στοιχείο προκειμένου να αποδείξει ότι είχαν τηρηθεί οι όροι του άρθρου αυτού.

B. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

23. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων παραπονείται ότι υπήρξε διπλή παραβίαση του δικαιώματός του σε δικαία δίκη, το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως. Καταρχάς, ο προσφεύγων εκτιμά ότι η απόρριψη της αιτήσεώς του αναιρέσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 508 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας επειδή δεν είχε προσκομίσει πιστοποιητικό του διευθυντή φυλακών, όπου να βεβαιώνεται ότι κρατείται, έθιξε το

δικαίωμά του σε δίκαια δίκη. Εν συνεχεία, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι δεν ηδυνήθη να υπερασπίσει τον εαυτό του σε κανένα στάδιο της διαδικασίας η οποία κατέληξε στην καταδίκη του. Καταδικασθείς σε πρώτο βαθμό ερήμην, δεν ηδυνήθη να αντικρούσει την επιχειρηματολογία του Αρείου Πάγου, ο οποίος απέρριψε τις αιτήσεις του αναιρέσεως ως απαράδεκτες για λόγο του οποίου το βάσιμο αμφισβητεί, ενώ ο εισαγγελέας είχε προτείνει άλλον λόγο απορρίψεως.

24. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα σε δικαστήριο, του οποίου πτυχή αποτελεί το δικαίωμα προσβάσεως, δεν είναι απόλυτο. Είναι δυνατόν να υπάρχουν περιορισμοί, ιδία δε όσον αφορά τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες γίνεται δεκτή μία προσφυγή. Εντούτοις, οι εφαρμοζόμενοι περιορισμοί δεν δύνανται να περιορίζουν την πρόσβαση ατόμου κατά τρόπον ή σε βαθμό που το δικαίωμα να θίγεται ουσιαστικά. Πρέπει να επιδιώκεται νόμιμος σκοπός και να υφίσταται σχέση ευλόγου αναλογικότητας ανάμεσα στα χρησιμοποιούμενα μέσα και στον επιδιωκόμενο σκοπό (*Brualla Gómez de la Torre κατά της Ισπανίας*, απόφαση από 19 Δεκεμβρίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VIII, σελ. 2955, § 33, *Edificaciones March Gallego S.A. κατά της Ισπανίας*, απόφαση από 19 Φεβρουαρίου 1998, *Recueil* 1998-I, σελ. 290, § 34, *García Manibardo κατά της Ισπανίας*, n° 38695/97, CEDH 2000-II, § 36).

25. Το Δικαστήριο έχει ήδη δεχθεί ότι η εμφάνιση κατηγορουμένου είναι πρωταρχικής σημασίας, λόγω τόσο του δικαιώματος του ενδιαφερομένου να ακουσθεί όσο και της αναγκαιότητας ελέγχου της ακρίβειας των δηλώσεών του και της εξετάσεως κατ' αντιπαράσταση, ως προς το θύμα, του οποίου τα συμφέροντα πρέπει να προστατευθούν, ως και ως προς τους

μάρτυρες. Συνεπώς, ο νομοθέτης είναι, κατ' αρχήν, αρμόδιος να ρυθμίζει το δικαίωμα προσβάσεως στη δικαιοσύνη ώστε να αποτρέπει την αδικαιολόγητη αποχή (*Van Geyselghem κατά του Βελγίου* [GC], n° 26103/95, § 33, CEDH 1999-I, *Medenica κατά της Ελβετίας*, n° 20491/92, § 54, 14 Ιουνίου 2001).

26. Ωστόσο, αυτή η εξουσία η οποία αναγνωρίζεται στον νομοθέτη προκειμένου να εγγυάται την εμφάνιση κατηγορουμένου, δεν πρέπει να θίγει την ίδια την ουσία του δικαιώματος σε δικαστήριο. Έτσι, σε ορισμένες υποθέσεις, το Δικαστήριο έκρινε ότι η άρνηση να εξετασθεί αίτηση αναιρέσεως επειδή ο κατηγορούμενος δεν ήταν κρατούμενος στις φυλακές πριν από τη συζήτηση, αποτελούσε υπερβολικό εμπόδιο στο δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήριο και επομένως στο δικαίωμα σε δίκαια δίκη. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει ήδη δεχθεί ότι «το απαράδεκτο αιτήσεως αναιρέσεως, το οποίο βασίζεται αποκλειστικά και μόνον στο γεγονός ότι ο αιτών δεν ήταν κρατούμενος στις φυλακές κατ' εκτέλεση της δικαστικής αποφάσεως η οποία αποτελεί αντικείμενο της αιτήσεως αναιρέσεως, υποχρεώνει τον ενδιαφερόμενο να υποστεί πλέον την επιβολή της αποστερήσεως της ελευθερίας η οποία προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, ενώ η απόφαση αυτή δεν δύναται να θεωρείται οριστική εφόσον δεν έχει εκδοθεί απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως ή δεν έχει παρέλθει η προθεσμία καταθέσεως της αιτήσεως». Το Δικαστήριο έκρινε ότι έτσι «έθιγε την ίδια την ουσία του δικαιώματος προσφυγής, επιβάλλοντας στον αιτούντα δυσανάλογο βάρος, το οποίο διαρρήγνυε τη δίκαια ισορροπία η οποία πρέπει να υφίσταται ανάμεσα στο νόμιμο μέλημα να εξασφαλισθεί η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων, αφ' ενός, και, αφ' ετέρου, στο δικαίωμα προσβάσεως στο

αναιρετικό δικαστήριο και στην άσκηση των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως» (*Omar κατά της Γαλλίας* και *Guérin κατά της Γαλλίας*, αποφάσεις από 29 Ιουλίου 1998, *Recueil* 1998-V, σελ. 1841, § 40, και σελ. 1868, § 43, αντιστοίχως, *Khalfaoui* κατά της Γαλλίας, n° 34791/97, § 49, CEDH 1999-IX, *Krombach κατά της Γαλλίας*, n° 29731/96, §§ 82-91, CEDH 2001-II, *Goedhart κατά του Βελγίου*, n° 34989/97, §§ 31-33, 20 Μαρτίου 2001).

27. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι την 1^η Φεβρουαρίου 2000, το Συμβούλιο του Αρείου Πάγου δεν έκανε δεκτές τις αιτήσεις αναιρέσεως τις οποίες είχε καταθέσει ο προσφεύγων, για τον μόνον λόγο ότι ο τελευταίος δεν απεδείκνυε ότι ήταν κρατούμενος στις φυλακές κατ' εκτέλεση της δικαστικής αποφάσεως η οποία αποτελούσε αντικείμενο της αιτήσεως αναιρέσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν διακρίνει κάποιον λόγο ο οποίος θα του επέτρεπε να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα από εκείνο το οποίο υιοθέτησε στις προρρηθείσες αποφάσεις.

28. Όσον αφορά τη δεύτερη δέσμη των ισχυρισμών του προσφεύγοντος, το Δικαστήριο υπενθυμίζει την πάγια νομολογία του, συμφώνως προς την οποία δεν δύναται να υποκαθιστά τα εσωτερικά δικαστήρια. Κατ' αρχήν αρμόδιες να ερμηνεύουν την εσωτερική νομοθεσία είναι οι εθνικές αρχές, ιδία δε τα δικαστήρια (βλ. *Bulut κατά της Αυστρίας*, απόφαση από 22 Φεβρουαρίου 1996, *Recueil* 1996-II, σελ. 356, § 29, *Brualla Gómez de la Torre κατά της Ισπανίας*, ο.α., σελ. 2955, § 31). Ο ρόλος του Δικαστηρίου περιορίζεται στην εξακρίβωση της εναρμονίσεως με τη Σύμβαση των συνεπειών παρόμοιας ερμηνείας (*Ανώνυμη Εταιρεία «Σωτήρης και Νίκος Κούτρας ΑΤΤΕΕ» κατά της Ελλάδος*, n° 39442/98, § 17, CEDH 2000-XII και, εν τέλει, *Rodriguez Valin*

κατά της Ισπανίας, n° 47792/99, § 22, 11 Οκτωβρίου 2001).

29. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι κάθε ποινική δίκη, συμπεριλαμβανομένων των διαδικαστικών / δικονομικών πτυχών της, πρέπει να λαμβάνει χώρα με την παρουσία αμφοτέρων των διαδίκων (αντιμωλία) και να εγγυάται την ισότητα των όπλων ανάμεσα στον κατηγορο και στην υπεράσπιση: πρόκειται για μία από τις βασικές πτυχές του δικαιώματος σε δίκαια δίκη. Το δικαίωμα σε ποινική δίκη αντιμωλία διαδίκων συνεπάγεται, τόσο για τον κατηγορο όσο και για την υπεράσπιση, τη δυνατότητα να λαμβάνει γνώση των παρατηρήσεων ή αποδεικτικών στοιχείων τα οποία προσκομίζει ο αντίδικος προκειμένου να επηρεάσει τη δικαστική απόφαση (*Fitt κατά του Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], n° 29777/96, § 44, CEDH 2000-II). Κατ' εφαρμογή του κανόνα αυτού, το Δικαστήριο συμπέρανε ειδικότερα ότι η μη κοινοποίηση στον καταθέσαντα την αίτηση αναιρέσεως των προτάσεων του εισαγγελέως πριν από τη συζήτηση, θίγει την αρχή της αντιμωλίας (μεταξύ άλλων, *Reinhardt και Slimane-Kaïd κατά της Γαλλίας*, απόφαση από 31 Μαρτίου 1998, *Recueil* 1998-II, σελ. 666, § 107, *Richen και Gaucher κατά της Γαλλίας*, n° 31520/96 και 34359/97, § 39, 23 Ιανουαρίου 2003). Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η παρούσα υπόθεση διαφέρει από τις προρρηθείσες υποθέσεις: εν προκειμένω, οι αιτήσεις αναιρέσεως του προσφεύγοντος απερρίφθησαν ως απαράδεκτες για λόγο τον οποίο δέχθηκε το ίδιο το Συμβούλιο του Αρείου Πάγου, το οποίο δεν ακολούθησε την πρόταση του εισαγγελέως.

30. Επομένως, το ζήτημα το οποίο τίθεται είναι εάν η απόρριψη των αιτήσεων αναιρέσεως για έναν και μόνον λόγο τον οποίο εδέχθη αυτεπαγγέλτως το Συμβούλιο του Αρείου Πάγου, έθιξε την αρχή της αντιμωλίας. Το Δικαστήριο δεν αμφισβητεί το

επιχείρημα της Κυβερνήσεως, συμφώνως προς το οποίο το Συμβούλιο του Αρείου Πάγου, ως δικαστήριο, είναι ελεύθερο να βασισθεί σε οιονδήποτε λόγο απαραδέκτου, τον οποίο κρίνει κατάλληλο. Εντούτοις, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, στην παρούσα υπόθεση, η πρόταση να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως ως απαράδεκτη, διατυπώθηκε μόνον από τον εισαγγελέα και βασίστηκε σε έναν και μόνον λόγο. Έτσι, ο κατηγορούμενος ήταν υποχρεωμένος να επικεντρώσει την επιχειρηματολογία του στο σημείο αυτό. Η απουσία αναφοράς σε οποιονδήποτε άλλον λόγο απαραδέκτου κινδύνευε να βρει απροετοίμαστο τον κατηγορούμενο αφού μάλιστα ο τελευταίος ηδύνατο νομίμως να πιστεύει ότι το άρθρο 508 δεν θα ηδύνατο να χρησιμεύσει ως βάση σε απόφαση περί απαραδέκτου. Πράγματι, το άρθρο αυτό προβλέπει ότι πρέπει η ποινή να εκτελείται ή μη (σε περίπτωση αναστολής της εκτελέσεως της ποινής) κατά τον χρόνο κατά τον οποίο ασκείται η προσφυγή και η νομολογία του Αρείου Πάγου δέχεται ότι η δυνατότητα ισχύος προσφυγής εκτιμάται κατά την εξέτασή της. Όμως, στην παρούσα υπόθεση, όταν ο προσφεύγων εισήγαγε τις αιτήσεις του αναιρέσεως στις 14 Ιουλίου 1999, τύγχανε ακόμα του ευεργετήματος της αναστολής της ποινής, η οποία ίσχυε έως 9 Σεπτεμβρίου 1999. Επίσης, συνέτρεχε λόγος αντικρούσεως της προτάσεως του εισαγγελέως, διότι, κατά τον προσφεύγοντα, η προθεσμία καταθέσεως αιτήσεως αναιρέσεως δεν είχε αρχίσει να ισχύει επειδή δεν είχε λάβει αντίγραφο του πλήρους κειμένου της εφετειακής καταδικαστικής αποφάσεως.

31. Λαμβάνον υπόψη τις περιστάσεις της υποθέσεως και συμφώνως προς τη νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι κατά τη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου του Αρείου Πάγου δεν

τηρήθηκε η αρχή της αντιμωλίας. Επίσης, ο προσφεύγων αντιμετώπισε υπερβολικό εμπόδιο όσον αφορά το δικαίωμά του προσβάσεως σε δικαστήριο και, επομένως, το δικαίωμά του σε δικαία δίκη.

32. Υπήρξε, επομένως, παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

33. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Ζημία

34. Ο προσφεύγων ζητά 126 000 ευρώ για την ηθική βλάβη την οποία υπέστη λόγω της παραβιάσεως του άρθρου 6 της Συμβάσεως.

35. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια ανάμεσα στη ζημία την οποία ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι υπέστη, και στην καταδίκη του από τα εσωτερικά δικαστήρια. Ο προσφεύγων δεν δύναται να προβαίνει σε εικασίες όσον αφορά το συμπέρασμα στο οποίο θα είχε οδηγηθεί ο Άρειος Πάγος εάν δεν είχε απορρίψει τις αιτήσεις του αναιρέσεως ως απαράδεκτες.

36. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η μόνη βάση η οποία πρέπει να γίνει δεκτή για την επιδίκαση δικαίας ικανοποίησης, εδράζεται εν

προκειμένω στο γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν ηδυνήθη να απολαύσει των εγγυήσεων του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο θεωρεί, συμεριζόμενο την άποψη της Κυβερνήσεως, ότι δεν δύναται να προβεί σε εικασίες όσον αφορά την έκβαση της διαδικασίας στην αντίθετη περίπτωση. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η διαπίστωση της παραβιάσεως του άρθρου 6 συνιστά ικανοποιητική επανόρθωση της ηθικής βλάβης την οποία υπέστη ο προσφεύγων.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

37. Για έξοδα και δικαστική δαπάνη, για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων ζητά το ποσό των 2 500 ευρώ.

38. Η Κυβέρνηση δηλώνει έτοιμη να καταβάλει στον προσφεύγοντα το ποσό των 1 700 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη.

39. Το Δικαστήριο προέβη σε εκτίμηση του αιτήματος του προσφεύγοντος υπό το πρίσμα των αρχών οι οποίες απορρέουν από τη νομολογία του (αποφάσεις *Nikolova κατά της Βουλγαρίας* [GC], n° 31195/96, § 79, CEDH 1999-II, *Oztürk κατά της Τουρκίας* [GC], n° 22479/93, § 83, CEDH 1999-VI, και *Witold Litwa κατά της Πολωνίας*, n° 26629/95, § 88, CEDH 2000-III). Υπενθυμίζει ότι κατά το άρθρο 41 της Συμβάσεως, επιστρέφει τα πραγματικά και αναγκαία έξοδα τα οποία αποδεδειγμένα έχουν πραγματοποιηθεί και ανέρχονται σε εύλογο ποσό. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αμοιβή την οποία ο προσφεύγων πράγματι κατέβαλε στον δικηγόρο του για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ανέρχεται, συμφώνως προς το προσκομισθέν παραστατικό, στο

ποσό των 1 700 ευρώ. Ως εκ τούτου, επιδικάζει στον προσφεύγοντα το ποσό των 1 700 ευρώ για τον λόγο αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

40. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθεί το ποσοστό των τόκων υπερημερίας βάσει του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενο κατά 3%.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

2. *Κρίνει* ότι

α) πρέπει το εναγόμενο Κράτος να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως, το ποσό των 1 700 ευρώ (χίλια επτακόσια ευρώ) για έξοδα και δικαστική δαπάνη, ως και οποιοδήποτε άλλο ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος επί του εν λόγω ποσού,

β) από της εκπνοής της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι της καταβολής, το ποσό αυτό θα προσαυξάνεται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατά την περίοδο εκείνη επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξημένο κατά 3%.

3. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δικαίας ικανοποίησεως κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 18 Δεκεμβρίου 2003 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]

/ Søren NIELSEN /

Αναπληρωτής Γραμματέας

[υπογραφή]

/ Peer LORENZEN /

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ